

"Fena-i nefis" ve "tezkiye-i nefis" kavramlarını nefsin mertebelerine bağlı olarak izah eder misiniz?

Fena-i nefis ve **tezkiye-i nefis** gibi kavramlar, nefsin genel manada kötülüklerden arındırılması ve terbiye edilmesine işaret eden birer ıstılahlardır. Bu yüzden nefsin sayılan bütün mertebelerinde bu iki terim işleyendir ve hükmü olan kavramlardır.

Her bir nefis mertebesi, bir üstüne göre nakıs ve kemal noktasından geride olmasından, o nakıs ve eksikliklerin giderilmesi ve terbiye edilmesine fena ve tezkiye nazarı ile bakabiliriz. Özet olarak fena ve tezkiye nefsin her bir mertebesinde vardır ve farklı bir renge bürünür.

Mesela, **nefs-i emmare**de fena ve tezkiye çok ilkel ve hamdır, inbisat etmemiştir nefis sahibi büyük bir mücadele içindedir. Ama ilkel ve hamda olsa fena ve tezkiye nüve olarak vardır.

Nefs-i levvamede nefis sahibi biraz yol kat ettiği için fena ve tezkiyede nüvelikten çıkma istidana gelmiştir. Artık nefsin bir çok kaba his ve duyguları terbiye ve tezkiye olmuştur.

Nefs-i mülhimede ise artık fena ve tezkiye filizlenip ağaç olma kabiliyetine eriştiği için kötülük damarları ve kökleri yontulmuş işleyemez bir hale dönüşmüştür. Bu yüzden nefis artık kötülük kaynağı değil iyilik kaynağı rengini almıştır.

Nefs-i mutmainede ise fena ve tezkiye artık kökleşmiş bir sükunet halini almıştır. Kişinin kemal ve ahlakının tesis edildiği makamdır. Artık yalpalanma yoktur bütün taşlar yerine yerleşmiştir.

Nefs-i râdiyyede ise artık Allah'a karşı tam bir teslimiyet ve tevekkül içindedir. Artık başına her ne gelse razıdır. Burada fena ve tezkiye teslimiyet ve tevekkül rengini alır.

Nefs-i merdiyyede ise, Allah artık bu nefisten razıdır. Demek bundan sonra bu makamdaki nefisten Allah'ın razı olmayacağı bir iş bir davranış çıkmaz. Burada fena ve tezkiye Allah'ın rızasının rengine bürünmüştür.

Nefs-i kâmilede ise artık nefis tam kemale erişip arınmışlık içindedir. Nefis her tarafı ile pak ve temizdir. Fena ve tezkiye kavramları burada ağaç olup kemaline ermiştir. Nefsi emmare de nüve olan fena ve tezkiye burada artık koca bir çınar olmuştur.